

ЗАСОБИ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ УЧНІВ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

Ільченко О.Г. (Київ)

Освітнє середовище розглядається як один з генеральних дидактичних факторів, який визначає ефективність дидактичного процесу. У педагогічній літературі можна зустріти поняття: «навчальне середовище», «навчально-виховне середовище», «розвиваюче середовище», «формуюче середовище» та інші. Така кількість означень свідчить про різноманітні аспекти категорії «середовище», дослідженню яких присвячені роботи багатьох вчених (І. П. Підласого, П. І. Матвієнка, М. І. Башмакова, С. М. Позднякова, М. А. Резніка, А. В. Хуторського, А. І. Каташова, Г. І. Назаренко та ін.).

Освітнє середовище – важливий фактор шкільного життя, оскільки задає загальнолюдські підвалини життєдіяльності людини в суспільстві. Воно не виникає само по собі ні в шкільному приміщенні (завдяки обладнанню інтер'єра і модернізації шкільного обладнання), ні окремо в учительському чи дитячому середовищі: воно створюється в синтезі усіх компонентів, у поєднанні всього того, що оточує дитину, у спільній діяльності дітей і дорослих, яка регламентується нормативними документами (стандартом освіти, програмами), системою навчально-методичних комплектів, складовою яких є система підручників.

Питання формування освітнього середовища для педагогічної науки не є новим. Скільки існує освіта, стільки існує питання створення освітнього середовища, яке б відповідало вимогам часу. В результаті кожна педагогічна технологія розв'язує це питання по-своєму.

Узагальнення різноманітних підходів до визначення поняття «освітнє середовище» дозволяє визначити його як природно та штучно створюване соціокультурне оточення учня, яке включає різноманітні види психолого-педагогічних умов, засобів і змісту освіти, здатних забезпечити продуктивну діяльність та розвиток учня.

Однією з важливих складових освітнього середовища є засоби навчання. Засоби навчання – це знаряддя діяльності вчителів і учнів. Вони являють собою матеріальні й ідеальні об'єкти, включаються в освітній процес як носії інформації й інструменту діяльності.

Дидактичні функції засобів навчання: зменшення витрат часу; передача необхідної для навчання інформації; розгляд досліджуваного об'єкта або явища по частинах і в цілому; забезпечення ефективної діяльності учнів і педагога.

Зручною є кабінетна система, коли всі засоби навчання з природознавства розташовуються в одному приміщенні, що має лаборантську і підсобну кімнати.

Існує значна кількість класифікацій засобів навчання, що відрізняються своїми основами, наприклад: натуральні об'єкти, зображення і відображення, описи предметів і явищ, технічні засоби навчання.

У кабінеті природознавства для старшої школи доцільно використовувати різноманітні засоби навчання:

- матеріальні (устаткування, комп'ютери, прилади для демонстрацій, лабораторних робіт, дидактичні таблиці) та ідеальні (знакові моделі);
- штучні (прилади, картини, посібники для учнів) та природні (натуральні об'єкти, препарати, гербарії);
- прості (зразки, моделі, карти) і складні (відеомагнітофони,

- комп'ютерні мережі);
- паперові (підручники, картотеки), магнітооптичні (фільми), електронні (комп'ютерні програми).
- засоби медіаосвіти: підручник, засоби масової інформації (радіо, телебачення), відео, комп'ютерні навчальні програми й ігри, мультимедіа, інформаційні мережі Інтернет.

Доцільно також використовувати компакт-диски, які допомагають забезпечити інтерактивність взаємодії учня з навчальним матеріалом, індивідуальну траєкторію його засвоєння, інтенсифікувати зворотний зв'язок «учень-учитель»; електронні підручники, які надають додаткові можливості зручності і творчості: вчитель і учні можуть додавати в електронний підручник свої матеріали; освітні веб-квести – сторінки по визначеній темі на освітніх сайтах, що з'єднані гіперпосиланнями зі сторінками з інших сайтів у Всесвітній мережі.

Веб-сайти – важливі засоби навчання на уроках природознавства, учні можуть виготовляти їх самостійно із застосуванням знань з літератури та образотворчого мистецтва.

Література

1. Габай Т.В. Учебная деятельность и ее средства. – М., 1988.
2. Хуторской А.В. Современная дидактика. – СПб.: Питер, 2001.

ГЕОГРАФІЧНА СКЛАДОВА ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «ПРИРОДОЗНАВСТВО» (5-6 КЛАСИ) ЗА ПРОГРАМОЮ 12–РІЧНОЇ ШКОЛИ

Коберник С.Г. (Київ)

У межах комплексного дослідження дидактичної системи навчання географії нами було визначено цільові та змістові характеристики структурних складових географічної освіти в основній школі.

Шкільний предмет природознавство розроблений як пропедевтичний, інтегрований курс, метою якого є формування в учнів уявлень про цілісність природи та місце людини в ній, засвоєння базових знань для подальшого вивчення предметів освітньої галузі «Природознавство», а саме біології, географії, фізики, хімії, екології, астрономії.

На реалізацію вказаної мети спрямовані такі основні завдання:

- активізація в учнів пізнавального інтересу до вивчення предметів освітньої галузі «Природознавство» в основній школі;
- формування загальнопредметних способів діяльності щодо вивчення природних процесів і явищ;
- розвиток бережливого ставлення до навколишнього природного середовища, розуміння необхідності раціонального використання природних багатств;
- формування у школярів соціальних, інформаційних, комунікативних, полікультурних компетенцій.

Використання системного підходу, на думку авторів програми, має забезпечити пізнання учнями природи як цілісного реального оточення людини, середовище її життя, з яким вона тісно взаємопов'язана і постійно контактує.

За навчальним планом і програмою для загальноосвітніх навчальних закладів предмет «Природознавство» вивчається у 5-6 класах в обсязі 70